

GREENPEACE

SAYI #149

EVDE
KALMAK
HAVAMIZI
TEMİZLEDİ Mİ?

Koronavirüsten plastik değil, hijyen korur!

Zonguldak neden karantina altında?

Salgın günlerinde mutfak terapisi

İçindekiler

Zonguldak neden karantina altında?

Greenpeace Akdeniz Program Direktörü Av. Deniz Bayram, Zonguldak'ın neden 30 büyükşehirle birlikte giriş-çıkışın yasaklandığı şehirler arasına girdiğini masaya yatırıyor.

Salgın günlerinde mutfak terapisi

Tüm dünyayı etkisi altına alan salgın nedeniyle hiç de kolay geçmeyen şu günlerde biliyoruz ki bağışıklığımızı güçlü tutabilmek adına yediklerimize dikkat etmemiz çok önemli... Aynı zamanda evde kalanlar için mutfak, adeta terapinin diğer adı oldu.

Evde kalmak havamızı temizledi mi?

Evlere kapanmamızın ardından fosil yakıtla bağlı faaliyetlerin sektöre uğraması ile hava kirliliğinin azaldığı söyleniyor. Peki bu söylemler gerçeği ne kadar yansıtıyor? Gerçeği yansıtıyorsa da salgın sonrasında evlerimizden çıktığımızda bizi tekrar kirli bir hava beklemiyor mu? Yanıtları Greenpeace Akdeniz İklim ve Enerji Proje Sorumlusu Gökhan Ersoy veriyor.

Hava kirliliği hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz?

Hava hepimizin olmazsa olmazı, yaşam kaynağı. Peki soluduğunuz hava hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? Hazırladığımız 10 soruluk mini test, hava kirliliği hakkındaki bilginizi ölçmenize yardımcı olacak.

© Caner Özkan / Greenpeace

GREENPEACE BÜLTEN

Yerel Süreli Yayın

İmtiyaz Sahibi

Greenpeace Akdeniz Basım ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti. adına Evren Ergeç

Genel Yayın Merkezi

Teşvikiye Mah. Şakayık Sok. No:40/7, 34365 Şişli, İstanbul
Tel: +90 212 292 76 19
Faks: +90 212 292 76 22

Genel Yayın Yönetmeni

Evren Ergeç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Gökhan Çevik

Editörler

Nilay Vardar
Burcu Ünal

Baskı

Printworld Matbaa San. Tic. A.Ş.

Grafik Tasarım ve Uygulama

F₂O Reklam ve Tanıtım

Dağıtım

PTT

Kapak fotoğrafı

© Daniel Müller / Greenpeace

GREENPEACE

Koronavirüsten plastik değil, hijyen korur

Greenpeace Akdeniz, koronavirüs salgınında plastik tüketiminin teşvik edilmesinin hem sağlığınıza hem de gezegenimize daha büyük zarar vereceği konusunda uyarıyor.

Koronavirüs salgınıyla birlikte plastik sektörü, hijyenik olduğu gerekçesiyle plastik tüketimini teşvik etmeye başladı. Sektör, alternatifleri olan plastik poşet, tabak, bardak, çatal, bıçak gibi gereksiz tek kullanımlık plastiklerin kullanımının artırılmasını talep ediyor. Ancak yapılan bilimsel araştırmalar virüsün yüzeyde 2 ila 9 gün arasında kaldığını ortaya koyuyor.

Greenpeace Akdeniz Plastik Proje Sorumlusu Nihan Temiz Ataş, bizi koronavirüsten plastiğin değil, hijyen kurallarına uymanın koruyacağını belirterek şöyle diyor: "Koronavirüs salgını devam ederken, plastik sektörünün ortaya attığı ve bilimsel dayanağı olmayan toksik bilgiler de yayılmaya devam ediyor. Biliyoruz ki hijyen bu dönemde hayati önem arz ediyor ancak kamu-

yunda tek kullanımlık plastik ürünlerin (plastik poşetler, çatal, bıçak, kaşık, tabak, yiyecek ve içecek kapları vs.) bizi koronavirüsten koruduğuna dair bir algı yaratıldı. Bilimsel doğru şu ki virüs farklı yüzeylerde farklı sürelerde varlığını koruyabiliyor. Bir malzemenin tek kullanımlık plastikten yapılması, kullanım sırasında viral enfeksiyonların bulaşma olasılığını azaltmaz; aksine plastik, virüsün en uzun tutunma süresine sahip olduğu materyallerden biri. Bu süreçte kişisel hijyenimizin yanı sıra, yarınlarmızı da düşünerek çevreyi korumalı ve kontamine plastik atık dağları oluşturmamalıyız. Bu noktada hem karar alıcı olarak devlet yetkililerine hem de endüstriye büyük görev düşüyor. Güzel günler gelecek; bu günlerde başka bir çevresel felakete bugünden zemin hazırlamayalım."

ZONGULDAK NEDEN KARANTİNA ALTINDA?

Kovid 19 bütün insanlığı tehdit ediyor. Bu bir gerçek. Diğer gerçek ise bu virüse karşı bazılarımız daha savunmasız. Dünya Sağlık Örgütü, yaş almış ve kronik rahatsızlıklara sahip kişilerin daha kırılgan olduğunu açıkladı. Bu nedenle Zonguldak 30 büyükşehirle birlikte giriş-çıkışın yasaklandığı yani karantina altına alındığı şehirler arasına girdi.

Zonguldak'ın akciğer ve solunum hastalıklarıyla mücadele eden bir il olduğu uzun yıllardır biliniyor. Ancak ben bunu birinci ağızdan ilk kez 2013 yılında santrale karşı açılan davanın duruşmasında dinlemiştim. Zonguldak'ın karantina altına alındığını duyduğumda Zonguldaklıların söylediklerini hatırladım yeniden:

“Zonguldak pasif akciğer kanser araştırmaları bölgesinden aktif akciğer kanser araştırmalarına alındı. Gerekçe olarak bölgede sigara kullanımı dediler, ben sigarayı bıraktım ama bu bacalar ne olacak?”

“Bize 1 tane santral kuracağız dediler, 7 tane baca kurdular.”

“Termik santral kurmakla kalmadılar, hasta ettikleri Zonguldaklılar için onkoloji hastanesi de yaptırdılar.”

Termik santrallerin insanları hasta etmesi sorunun en tehlikeli boyutu olarak öne çıkıyordu ancak mesele bundan ibaret değildi. Arka bahçesi termik santral bacalarını gören bir evde oturan kadından “her gün temizlik yapmaktan, beyaz çamaşır asamamaktan, balkonuna çıkamamaktan yaşadığı stres nedeniyle sürekli ev içinde huzursuzluk yaşadıklarını” duyduğumda, nefes alamamanın sağlık etkisinin yanı sıra, bu bölgedeki insanların hayatlarını nasıl zorlaştığına inanmamıştım.

Zonguldak için daha ne bekliyoruz?

Zonguldak'ta hava kirli. Temiz Hava Hakkı Platformu'nun son üç yıldır hazırladığı Kara Rapor'a göre, Zonguldak hava kirleticileri bakımından parçacık madde, kükürt dioksit, azot dioksit emisyonları en yüksek olan iller arasında. Aynı zamanda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın belirlediği kirleticili limit değerlerini sistematik olarak aşıyor. Bugüne kadar Zonguldak'ın hava kalitesinin iyileştirilmesi için gözle görülür bir çaba sarfedilmedi. Bu yıl, çevre mücadelesinin ses getiren kampanyası sonucunda 7 yıldır filtresiz çalışan ve havayı kirleten Çates santralini faaliyeti durduruldu. Çates termik santraline son 3 yıldır Enerji Bakanlığı tarafından ödenen yaklaşık 95 milyon TL sağlık yatırımı için kullanılsaydı, bugün Zonguldak'ta kaç kişinin hayatını kurtarabilirdik?

Bir sağlık krizinin ortasında, Zonguldak 30 büyükşehirin yanında karantinaya alınan tek şehirse şu soruyu sormamız gerekiyor:

Çates termik santrali daha önce durdurulsaydı, Çatalağız termik santrallerin merkezi olacağına dönüşüm politikaları planlansaydı, bugün Zonguldak'ın koronavirüs salgınında neden daha büyük bir tehdit altında olduğunu konuşur muyduk?

SALGIN GÜNLERİNDE MUTFAK TERAPİSİ

Tüm dünyayı etkisi altına alan salgın nedeniyle hiç de kolay geçmeyen şu günlerde biliyoruz ki bağışıklığımızı güçlü tutabilmek adına yediklerimize dikkat etmemiz çok önemli... Aynı zamanda evde kalanlar için mutfak, adeta terapinin diğer adı oldu. Tüm bunlarla birlikte evde hazırlanan öğün sayısı arttıkça "ne yiyeceğiz" sorusu da gündelik hayatın değişmezi haline geldi. Biz de Greenpeace olarak, bu zor günlerde hem biraz renk olsun hem de sizlere bir faydamız dokunsun diye bazı vejetaryen yemek tariflerini paylaşmak istedik.

Cevizli sucuk

Malzemeler

3 su bardağı pekmez
4 su bardağı su
Yarım kilo ceviz içi
Yarım su bardağı nişasta
Yarım su bardağı un
Yarım su bardağı şeker (isteğe göre daha az)
İplik • İnce bir iğne

Cevizleri ince bir iğneye geçirdiğiniz yorgan ipliğine dizin. Cevizin parçalanmasını engellemek için bir gün önceden suda bekletebilirsiniz. Dilediğiniz uzunluktaki iplere dizdiğiniz cevizleri kenara alın.

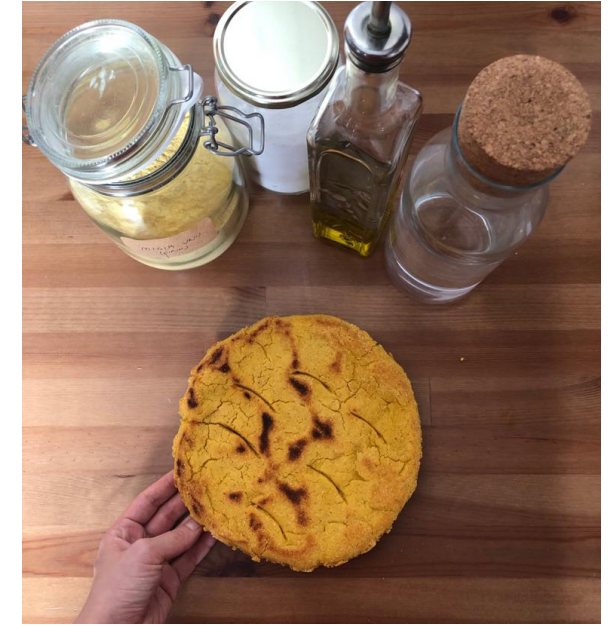
Diğer yandan pekmez karışımını hazırlayın. Pekmez ve suyu bir tencerenin içine alıp karıştırın ve ocağın altını açın. Pekmezli su karışımından 1 su bardağı kadar alın ve derin bir karıştırma kabının içine aktarın. Karıştırma kabının içine un ve nişastayı ilave edip iyice çirpin. Un ve nişastanın topak topak kalmamasına özen gösterin. Tencerede kaynayan pekmezli su karışımının içine şekeri ekledikten sonra, kaptaki unlu nişastalı karışımı yavaş yavaş tencerenin içine ilave edin.

Bu aşamada tahta kaşık kullanmaya ve tamamen karıştırmaya özen gösterin. Tenceredeki karışım pasta kreması kıvamına gelene kadar karıştırmaya devam edin. Tencere kaynamaya başlayınca altını kapatın.

Pekmez karışımı biraz ılındıktan sonra ipliğe dizdiğiniz cevizleri tencerenin içine batırıp çıkarın.

Tamamen karışıma bulanmış cevizli ipleri uygun bir yere asın ve kuruyana kadar bekleyin. 2 ya da 3 gün beklemek gerekiyor.

Fazla kalan karışımı pişirme kağıdına dökebilirsiniz. Kuruduktan sonra pestil oluyor.

Mısır ekmeği

Malzemeler

Mısır unu
Bir tutam tuz
1 yemek kaşığı sıvı yağ • Su

Yaklaşık 2 su bardağı mısır ununu tuz, yağ ve su ile bir kaba alıp yoğurun. Kulak memesi kıvamına geldiğinde ekmek hamuru hazır demektir (buğday ekmeği kıvamı beklemeyin). Tavayı ısıtın ve biraz yağ damlatın. Hamuru da tavaya yayın. Bir kaşık yardımıyla kenarlarını ve üzerini düzeltin. İçinin de pişmesi için kaşığı 3-4 yerine batırın. Bir tarafı piştiğinde, tavanın altını tekrar yağlayın ve diğer tarafını çevirerek pişirin.

"Çiftçiye Korumayı Kurtar"
kampanyamız kapsamında
her fırsatta yerelde ve mevsiminde
üretilen ürünleri tüketmenin
faydalarını sizlerle paylaştık.

Bu bağlamda tariflerimizi, kullanılan malzemelerin mevsimlerinde değerlendirmenizi rica ediyoruz. Herkese sağlıklı ve afiyetli günler dileriz. Tariflerimizin devamı gelecek:)

Evde kalmak havamızı temizledi mi?

Salgın hastalık kavramı artık hiçbirimiz için kitaplardan okuduğumuz, belgesellerden öğrendiğimiz bir insanlık tarihi bilgisi veya fantastik, bilim kurgu filmlerinin beyaz perdeye taşıdığı hikayelerden ibaret değil. Karantina bölgelerinin ilan edildiği, sahra hastanelerinin kurulduğu ve temel ihtiyaçların stoklandığı bir halk sağlığı krizinin içinde yaşıyoruz.

Ne var ki kriz gündeminin içinde birçok tartışma konusu şimdilik rafa kaldırılırken, hava kirliliğine dair tartışmalar üst sıralarda yer almaya devam ediyor. Evlere kapanmamızın ardından fosil yakıta bağlı faaliyetlerin sekteye uğraması ile hava kirliliğinin azaldığı söyleniyor. Peki bu söylemler gerçeği ne kadar yansıtıyor? Eğer gerçeği yansıtıyorsa da salgın sonrasında evlerimizden çıktığımızda bizi tekrar kirli bir hava beklemiyor mu?

Hava kirleticiler çalışmaya devam ediyor

Öncelikle bu söylemlerin gerçeği ne kadar yansıttığını ve bize ne anlattığını inceleyelim. İlk olarak Çin’de, ardından İtalya’da kirlilik bulutlarının azaldığını gösteren uydu görüntüleri bu tartışmadaki ilk fişeği ateşledi. Her

iki örnek de kömür ve ham petrol yanması ile ilişkilendirilen azot dioksit seviyelerini analiz ediyordu.

Özellikle kömür yanması ile ortaya çıkan bir diğer kirleticisi madde kükürt dioksitle ilgili herhangi bir değerlendirme el atan bir araştırmacı henüz olmadı. Öte yandan, partikül madde kirliliği ile ilgili tek analiz ise bilgisayar modellemeleri ve uydu görüntülerini bir araya getiren Avrupa Uzay Ajansı tarafından üretildi. Fakat bu açıklamada da önceki yıllardaki kirlilik oranlarıyla karşılaştırma yapacak periyodik bir bilgi yer almıyordu. Şu anda erişilebilir veriler, diğer kirleticileri de kapsayacak bütünsel bir değerlendirme yapmamıza imkan tanımıyor. Bu nedenle tek bir kirleticisi madde üzerinden hava kirliliğinin azaldığını ortaya atmak bizi yanıltacaktır.

24 Mart’ta yayımlanan bir değerlendirme sonucunda İstanbul’daki kirliliğin azaldığı öne sürülüyor. Araştırmada Ocak ayında 50 mikrogram olan madde yoğunluğunun, 30 mikrograma düştüğü belirtiliyor. Hava kirliliğinin sağlık etkisini değerlendirmek için Dünya Sağlık Örgütü ve hükümetlerin tasarladığı çevre koruma kanunları, kirlilik

yoğunluğunun günlük ve yıllık ortalamalarını kullanıyor. Mesela bir bölgede, günlük 100 mikrogram olan partikül madde kirliliğindeki % 30’luk bir düşüş, ertesi gün 70 mikrogramı gösterecektir. DSÖ, Türkiye ve AB’nin partikül madde 10 için günlük sınır değeri 50 olarak belirlediğini göz önüne alırsak, % 30’luk bir azalmanın hala insan sağlığı için bir tehlike barındırdığını anlayacağız. Bu nedenle kirlilik değerlendirmelerini limit aşımaları üzerinden yapmakta fayda var.

İstanbul’da yapılan yüzdesel azalma değerlendirmeleri, kirliliğin bütün boyutlarını anlatmaz. Nitekim, paylaşılan ortalama yoğunluk değerleri kirliliğin azaldığı algısını yaratırken, İstanbul’un en kirli ilçelerinde araştırmanın yapıldığı dönemki günlük limit aşım sayılarının göz ardı edilmesine neden olur.

Türkiye’de bu tür değerlendirmelerin arkasında yatan ana motivasyon “ulaşım faaliyetlerindeki azalma, kirlilik oranını düşürdü” hipotezine dayanıyor. Halbuki, partikül madde kirliliğinin tek kaynağı içten yanmalı motorlu araçlar değil. Kömür ile çalışan enerji santralleri ve sanayi tesisleri faaliyetlerine hala devam ediyor. Partikül madde yani tozuma kirliliğinin bir diğer kaynağı olan sokaklarımızdaki inşaatlar hala yükseliyor. Beyaz yakalar evlere kapanmış masabaşı işlerini sürdürürken, mavi yakalar hala sokakta, fabrikada, enerji santralinde, kömür madeninde ve inşaat şantiyesinde işlerinin başında.

İstanbul’da değişen bir şey yok

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın veri tabanından indirdiğimiz PM 10 verileri İstanbul’da hava kirliliği oranı yüksek ilçelerde aslında pek de değişen bir şey olmadığını gözler önüne seriyor. Bu bilgiler ışığında 1 Şubat - 1 Nisan 2020 tarihleri arasında:

Mecidiyeköy’deki ölçüm istasyonunun ölçüm yaptığı 49 günün 29’unda PM 10 için belirlenen günlük limit değerin aşıldığı görülüyor. En yüksek kirlilik yoğunluğu, bir günde 184 mikrogram olarak kayıtlara geçmiş. Bu rakam yasa ile belirlenen günlük sınır değerin 3 katından fazla.

Esenyurt’da da durum çok farklı değil. 61 gün ölçüm yapan istasyonda, 25 gün boyunca limit değerin aşıldığı görülüyor. Kirlilik yoğunluğunun en yüksek olduğu gün, havadaki partikül madde miktarının 165 mikrogram olduğu görülüyor. Bu rakam ulusal limit değerin 3 katından fazla. Bir dönem, ilçe halkının taş ocaklarından kaynaklanan kirliliğe karşı gerçekleştirdikleri protestolarla gündeme gelen Sultangazi’de de vatandaşların şikayetlerinde ne kadar haklı olduğunu gösteren sonuçlar mevcut. Ölçüm yapılan 55 günün 32’sinde ulusal limit değeri aşılmış.

Yasal mevzuat partikül madde 10 kirliliğinde limit aşımalarının bir yılda 35’ten fazla olmaması gerektiğini söylüyor. DSÖ de uzun dönemde sağlık etkisi açısından bu eşiğin aşılmamasını tavsiye ediyor.

Yılın daha ilk çeyreğinde salgın nedeniyle hava kirliliğinin azaldığı iddia edilirken, İstanbul’un en kirli bölgeleri yıllık limit aşım eşiğini gün sayısı bakımından geçmek üzere...

Mecidiyeköy’de 6 gün, Esenyurt’da 10 gün, Sultangazi’de 3 gün daha kirlilik yoğunluğu günlük sınır değeri geçerse, bu 3 bölgede yaşayan insanların yılın geri kalanında kirli havaya tolerans payı sağlık açısından kalmayacak.

Bu tablo gösteriyor ki hava kirliliğinin kaynağı bireysel aktiviteler değil varolan düzen... Enerji, üretim ve şehir politikalarında köklü bir değişikliğe gidilmedikçe, temiz enerjiye yönelmedikçe hava kirliliğinin azaldığından söz edebilmek maalesef mümkün olmayacak.

* Bu değerlendirme Ocak 2020 verilerini kapsamamaktadır. Bu veriler dahil edildiğinde, söz konusu 3 ilçe için yıllık tolerans payının çoktan aşılmış olma ihtimalini de göz ardı etmek gerekir.

HAVA KİRLİLİĞİ HAKKINDA NE KADAR BİLGİ SAHİBİSİNİZ?

Hava hepimizin olmazsa olmazı, yaşam kaynağı. Peki soluduğunuz hava hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? Hava kirliliğinin nedenlerini biliyor musunuz? Peki ya Türkiye’de hava kalitesini ölçen kaç ölçüm istasyonu olduğunu? Hazırladığımız 10 soruluk mini test, hava kirliliği hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunuzu öğrenmenize yardımcı olacak. Hazırsanız başlayalım! İyi şanslar...

- 1 Ana kaynağı fosil yakıtlar olan, kilometrelerce yol alabilen, gözle görülmeyen, solunum yoluyla kana karışabilen, 2.5 mikrondan küçük partikül maddenin ismi nedir?
- a. PM 2.5
 - b. SO2
 - c. NO2

- 2 Aşağıdakilerden hangisi hava kirliliğinin nedenlerinden biridir?
- a. Kömüre dayalı elektrik üretimi
 - b. Benzinli ve dizel araçların egemen olduğu ulaşım ağı
 - c. Plansız sanayi bölgeleri
 - d. Hepsi

- 3 Dünya Sağlık Örgütü’nün Partikül Madde 2.5 için belirlediği ‘günlük sınır değer’ aşağıdakilerden hangisidir?
- a. 10 mikrogram
 - b. 25 mikrogram
 - c. 100 mikrogram

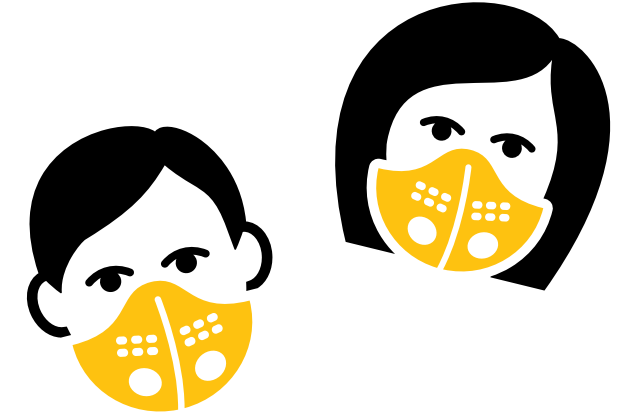
- 4 Dünya’da her insandan, sadece kişinin soluduğu havanın temiz olduğu düşünülüyor.
- a. 10, 1
 - b. 10, 5

- 5 Dünya nüfusunun yüzde kaç Dünya Sağlık Örgütü’nün belirlediği PM 2.5 limit değerinin üstünde olduğu yerlerde yaşıyor?
- a. %50
 - b. %60
 - c. %80
 - d. %92

- 6 Türkiye’de hava kalitesini ölçen kaç tane ölçüm istasyonu vardır?
- a. 113
 - b. 315
 - c. 339
 - d. 600

- 7 Peki bu istasyonların kaçında PM 2.5 ölçümü yapılıyor?
- a. 69
 - b. 79
 - c. 279

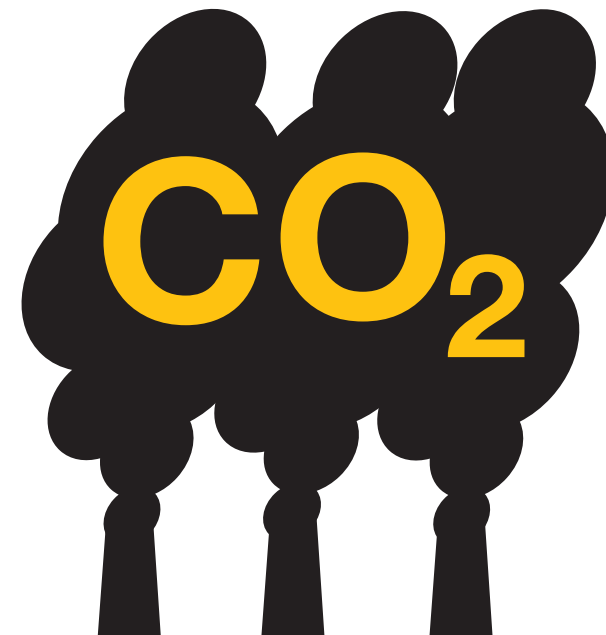
- 8 Aşağıdaki şehirlerden hangisinde PM 10 kirliliği en düşük seviyededir?
- a. Ardahan
 - b. İzmir
 - c. Mersin
 - d. İstanbul

- 9 Aşağıdaki şehirlerden hangisinde PM 10 kirliliği en yüksek seviyededir?
- a. Rize
 - b. Adana
 - c. Mersin
 - d. İstanbul

- 10 Aşağıdaki ülkelerden hangisi PM 2.5 için henüz yasal bir limit değeri belirlememiştir?
- a. Çin
 - b. Hindistan
 - c. Türkiye
 - d. Avustralya

Cevaplar: 1. a / 2. d / 3. b / 4. a
5. d / 6. c / 7. a / 8. a / 9. c / 10. c

Hemen Őimdi "PLASTİK" yaz, 2322'ye gönder.
Sen de kampanyamıza katıl!

**PLASTİK
KİRLİLİĞİNE
DUR DE!**

Plastik

Plastik
yaz
2322'ye
gönder

Kampanya katılım SMS bedeli Türk Telekom, Turkcell ve Vodafone için SMS başına KDV ve OIV dahil 0,65 TL'dir. Operatörler kısa mesaj birim fiyatlarında meydana gelecek değişiklikleri aboneye yansıtma hakkını saklı tutar. Dergi aboneliği hakkında bilgi vermek için destekli ilişkilerimiz sizden kısa zamanda arayacaktır.